

Stjärnvalvet 2

Tomtebogatan/Rostagatan

Kulturmiljöutredning till ändring av detaljplan

2023-09-07

Innehåll

Bakgrund	3
Lagskydd & värdering	4
Historik	6
Karaktär idag	11
Värden att beakta och bygga vidare på	16
Kulturhistorisk värdering - garagebyggnaden	17
Beskrivning av nybyggnadsförslag	18
Konsekvensbedömning	21
Samlad bedömning	27
Antikvarisk diskussion	28

Medverkande

Konsult:

PE Teknik & Arkitektur

Underkonsult:

AU Kulturmiljö AB

Författare:

Bebyggelseantikvarie Adam Augustsson,

AU Kulturmiljö AB

Bebyggelseantikvarie Felix Johansson,

PE Teknik & Arkitektur

Granskare och expertstöd:

Bebyggelseantikvarie Daniel Eriksson,

PE Teknik & Arkitektur

Beställare:

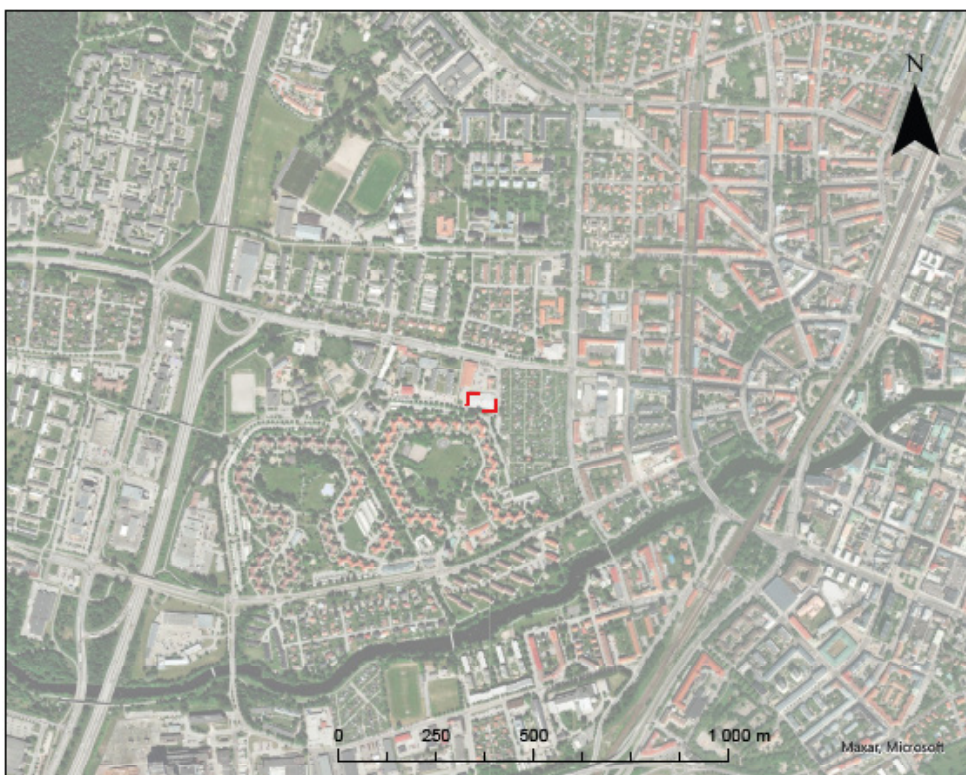
Johan Skog, Helix Fastighetsutveckling AB

Bakgrund

Föreslagen planändring omfattar fastigheten Stjärnvalvet 2 i Örebro stads västra delar. Syftet med ändringen är att bebygga området med ett flerbostadshus.

Örebro kommun, Stadsbyggnad har bedömt att en kulturmiljöutredning behövs för aktuellt förslag – främst p.g.a. att projektet planeras i ett område som angränsar till riksintresse för kulturmiljövård Rosta [T 21], men även att eventuella andra kulturmiljövärden kan finnas i området som behöver utredas. Kommunen har angett att det är nödvändigt att identifiera områdets kulturmiljövärden för att kunna göra avvägningar i planprocessen.

▭ Område för föreslagen planändring

Det aktuella området är beläget i Örebros västra delar vid Tomtebogatan. På tomten står en garagebyggnad uppförd 1954 för bostäderna i området. I söder ligger Rosta stjärnhusområde från 1948-52 - ett område som fått stort genomslag som föredöme i efterkrigstidens bostadsbyggande. Direkt norr om byggnaden är en f.d. skofabrik från 1910-talet samt en livsmedelsbutik från 2000-talet. På områdets västra sida ligger äldreboendet Rostahemmet, utbyggt 1950- samt 1970-tal, och på dess östra sida Ävtomta koloniträdgård utbyggt under 1920-talet. Norrut vidtar villabebyggelse från cirka 1920-, 1930- och 1960-tal.

Lagskydd & värdering

På fastigheten Stjärnvalvet 2 finns en byggnad uppförd 1954 som bilgarage till boende i området. Byggnaden angränsar till område av riksintresse, men ligger utanför avgränsningen. Byggnaden omnämns inte i riksintressebeslutet. Byggnaden ingår inte i utpekad kulturmiljö i kommunens kulturmiljöinventering.

Riksintresse för kulturmiljövård

En kulturmiljö av riksintresse speglar särskilt väl skeden, händelseförlopp eller verksamheter av vikt för landets och områdets kulturella, politiska, sociala, religiösa eller tekniska utveckling. Riksintresset innehåller fysiska uttryck som stödjer den utvalda berättelsen och ger särskilt goda möjligheter till upplevelser, kunskap och förståelse för den kulturhistoriska utvecklingen.

Påtaglig skada

Kulturmiljöer av riksintresse omfattas av kap.3 §6 i miljöbalken. Denna paragraf anger att riksintressen ska skyddas mot åtgärder som kan innebära "påtaglig skada".

- Påtaglig skada kan uppstå om en åtgärd mer än obetydligt skadar något eller några av riksintressets grundläggande värden.
- Påtaglig skada anses uppkomma när negativ inverkan blir så stor att området i något avseende förlorar sitt värde som riksintresse.

Landskapets läsbarhet – d.v.s. möjligheterna att förstå och uppleva ett områdes riksintressanta kulturhistoriska sammanhang, såsom det kommer till uttryck i landskapet – är central vid urvalet av riksintressen och därmed även i analysen av en förändrings påverkan på kulturmiljön. (RAÄ, 2014).

Det är åtgärdens konsekvenser för denna läsbarhet som ska lyftas fram i skadeanalysen. Avgörande för bedömningen är:

- I hur hög grad platsen fortsatt kommer att karaktäriseras av eller kunna återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet. Åtgärdens påverkan på både miljön som helhet och på de enskilda objekt som är av betydelse för miljöns läsbarhet ska bedömas.

Riksantikvarieämbetet anger i Handbok för riksintressen en generell rekommendation för bedömning av påtaglig skada: "Moderna inslag som kan utgöra uttryck för, och kan läsas ihop med, den/de verksamheter eller aktiviteter som präglar platsen innebär t.ex. inte samma risk för påtaglig skada som inslag utan historisk förankring på platsen."

Rosta [T 21]

Aktuellt område angränsar till riksintresse för kulturmiljövård Rosta [T 21]. Rosta är ett område med flerbostadshus från efterkrigstiden utformade som så kallade stjärnhus.

Motivering

Bostadsområde som utgör en viktig förebild, nationellt och internationellt, för efterkrigstidens flerbostadsbebyggelse.

Uttryck för riksintresset

Riksintresset består av 130 stjärnhus från åren 1948-1952, sammankopplade i kedjor kring gårdsbildningar och omgivande större grönytor. Tidstypiska trafiklösningar, gestaltningsmässiga värden, välstuderade planlösningar och byggnadsdetaljer.

Kommunalt utpekade miljöer

Förslag till planändring angränsar till två utpekade miljöer i kommunens kulturmiljöinventering: Rosta stjärnhusområde och Rostahemmet. Rosta stjärnhusområde har enligt kommunens ställningstagande blå klassning, vilket innebär särskilt värdefullt (se definition och innebörd i rutan till höger). Rostahemmet har grön klassning vilket innebär värdefull karaktär i sin helhet. Nedan är utdrag ur inventeringen hämtade från kommunens webbkarta över kulturhistoriska områden.

Rosta stjärnhusområde

De starka sociala ambitionerna som rådde bland arkitekter, planerare och i kommunerna om en god bostad till alla representeras väl i Rostas bostadsplanering. I den märks även 1940-talets sociala förhållanden som exempelvis den uppbyggda barnomsorgen. Grannskapstanken präglar områdets karaktär, i enlighet med tidens planeringsideal. Såsom ett av landets främsta exempel från denna folkhemsepok, som grundlades på 1930-talet och verkställdes under 1940- och 50-talen, innehar Rosta höga arkitekturhistoriska värden. Rosta är ytterst intressant i ett samhälls- och socialhistoriskt perspektiv genom att illustrera 1940-talets bostadssituation och levnadsförhållanden.

Värdefulla karaktärsdrag

- Bostadsbebyggelsens spritputs, sadeltak och färgsättning är mycket typiskt för perioden,

liksom servicebyggnadernas gula tegelfasader. Den enhetliga arkitekturen bidrar starkt till områdets identitet.

- Området [präglas] till stor del av höga lövträd, stora gräsytor och många planteringar. Bland träden märks kraftig högest pil, lönn, alm, lind och björk för att nämna några arter. Buskhäckar och blomsterplanteringar tillhör också uterummet i Rosta.

- Närmast husens entrésidor fylls utrymmet av låga träd, planteringar och buskar som bildar intima, mindre rum.

- Även de stora parkstråken inrymmer flera olika rum, avskilda av olika sorters växtlighet.

Rostahemmet

Rostahemmet uppvisar två arkitekturstilar med sina två byggnadsperioder, 1950-talet och 1960-talets slut, som bägge är typiska för sin tid i en tämligen lågmäld bebyggelse. Anläggningen är relativt spretig till sin plan och utbredning, men de bägge byggnads-epokerna är ännu avläsbara. Utbyggnaden liksom den ursprungliga delen av äldreboendet och Rostahemmet berättar om en del av samhällsutvecklingen i Örebro. Anläggningen smälter väl in i omgivningen och utgör ett visst miljöskapande inslag mot Karlslundsvägen och Rostagatan.

Viktigt för läsbarheten i anläggningen och dess olika inslag är att byggnadernas ur-

sprungliga karaktär bevaras med fasadbehandling, materialval och färgsättning, liksom byggnadernas volym och utbredning.

Värdefulla karaktärsdrag

- 1950-talsbyggnaderna har putsade fasader färgade i rosa, mustigt brun och beige med vitmålade snickerier och asymmetriska takklädda med plåt.

- De fyra bostadslängorna från 1960-talets slut är i två och tre våningar, har platt tak och fasader i vitgrå kalksandsten. Fönsterbröstningar i röd-, grön- och blåmålad träpanel kontrasterar mot den ljusa fasaden, som ytterligare varierar av växelvis utskjutande balkongpartier. Ljusgrå plåt förekommer som balkongfront och utmed takbandet samt vid trapphusfönstren.

Särskilt värdefulla byggnader och bebyggelseområden

Byggnader och bebyggelseområden som bedöms som särskilt värda att bevara har ett förstärkt skydd i PBL som innebär förbud mot förvanskning enligt kap. 8 § 13. Förvanskningsförbudet är inget rivningsförbud.

En särskilt värdefull byggnad ska:

- särskilt väl belysa ett visst förhållande eller i sitt sammanhang ha få motsvarigheter där motsvarigheter avser hela byggnadsbeståndet på nationell, regional och lokal nivå.

Exempel på kriterier för en särskilt värdefull byggnad är:

- tydliggör tidigare samhällsförhållanden
- tydliggör samhällsutvecklingen

- utgör källa till kunskap om äldre material och teknik
- uppvisar särskilda estetiska kvaliteter eller hög ambitionsnivå avseende arkitektonisk gestaltning eller i utförande och materialval eller i konstnärlig gestaltning och utsmyckning
- värderas högt i ett lokalt sammanhang
- ur miljömässig synpunkt.

De flesta byggnader kan dock uppfylla ett eller flera av kriterierna. Att byggnaden särskilt väl belyser ett visst förhållande eller i sitt sammanhang har få motsvarigheter är därför avgörande.

Historik

1800-talet

Vid 1800-talets mitt utgjordes detta område väster om staden av landsbygd, bestående av omfattande jordbruksmarker kring vattendraget Elftomtabäcken och vägen till herrgården Carlslund. Idel åkermarker med mycket få gårdar och några enstaka torp visar ett utpräglat herrgårdslandskap som tillhört Rosta och Carlslunds herrgårdar.

1864 när häradsekonomiska kartan togs fram hade området inlemmats i Örebro stad för att brukas till stadens utbyggnad. Flera järnvägslinjer hade de senaste tio åren färdigställt från och till Örebro. Norr om planområdet och vägen till Carlslund märks några av järnvägens effekter med framväxten av en oreglerad bostads- och fabriksbebyggelse.

På 1880-talet antogs en ny stadsplan för stadens expansion väster om järnvägsstationen, stadsdelen som kom att kallas "Väster". Denna nya stadsplan fick ett solfjäderformat kvartersmönster och hade sin utgångspunkt i anläggandet av Vasatorgets solfjäderformade plats år 1888. En av de utstrålande gatorna mot väster var Carlslundsgatan, vilken utfördes som en breddning och uträtning av den äldre vägsträckningen till Carlslunds herrgård.

 Område för föreslagen planändring

0 245 490 980 m

Häradsekonomiska kartan från 1864.

1900-talets första hälft

Under 1900-talets början växte Örebro fram till en industristad och arbetarstad. I det aktuella området skedde en etablering av industrier kring Älvtomtabäcken. År 1906 anlades Zenks bryggeri och mineralfabrik på Karlslundsgatan 29, år 1912 AB Joh:s Olssons skofabrik på Tomtebogatan 2 samt år 1936 Gottfrid Karlssons Skofabrik AB på Älvtomtagatan 12-14. De två skofabrikernas etablering var typisk för Örebro. Staden var under större delen av 1900-talet skostaden nummer 1 i Sverige. År 1913 låg 24 av Sveriges totalt 85 skofabriker i Örebro.

Utveckling i kv Stjärnvalvet

AB Joh:s Olssons skofabrik började uppföras 1912 och byggdes till redan 1916. Grundaren Johannes Olsson hade tidigare varit verksam med vändsydda barnskor.

1934 togs aktiemajoriteten över av den i Örebro växande skofabrikskedjan Carlsson & Åqvist, som även ägde skofabrikerna Rex och Victoria. Tillverkningen på Tomtebogatan samordnades därefter med dessa anläggningar och specialiserades alltmer mot kraftigare skor, bland annat herrskor. År 1950 arbetade 6 tjänstemän och ett 60-tal fabriksarbetare här. Fabriken lades ned 1971.

Älvtomtabäcken gav sedermera namn till det kolonistugeområde som anlades på detaljplaneområdets östra sida på 1920-talet, samt till det egnahemsområde som anlades några hundra meter västerut under 1940-talet.

Örebros västra delar år 1938. Karlslundsgatan i bildens mitt löper från stadens centrum ut till det omgivande odlingslandskapet. Gatan passerar på det nyanlagda Älvtomta kolonistugeområdets norra sida. Där i bildens högra kant skymtar Joh:s Olssons skofabrik inringad med röd ring.

1900-talets andra hälft

De framväxande industrierna gav många arbetstillfällen och stor inflyttning från landsbygden. Åren innan andra världskriget hade Örebro ett mycket stort bostadsbyggande, men detta avstannade kraftigt under andra världskriget. Bostadsbrist, trångboddhet och låg boendestandard blev stora problem efter kriget.

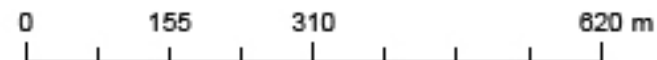
Kommunen var sedan några decennier tillbaka socialdemokratiskt styrd. Politiken inom välfärdsområdet hade som bärande idé "folkhemstanken" där Sverige skulle vara ett hem för alla där en stark stat skulle se till att människor levde i social och ekonomisk trygghet. Efter andra världskriget omsattes idéerna i bostadspolitik; hela befolkningen skulle förses med bra bostäder till rimliga hyror. (Rodin)

Rosta stjärnhusområde

Staten gav vid denna tid lån till allmännyttiga bostadsföretag i utbyte mot höga krav på boendestandard. De gynnsamma lånen drev på utvecklingen med många uppstartade kommunala bostadsföretag. I Örebro bildades Stiftelsen Hyresbostäder. Stiftelsens första projekt var Rosta uppfört åren 1948-1952. Uppförandet föregicks av en arkitekttävling där Sven Backström och Leif Reinius blev vinnare. Bygandet av Rosta innebar 1340 nya hyreslägenheter, fram till dess Örebro i särklass största enskilda bostadsprojekt.

 Område för föreslagen planändring

Ökat befolkningsantal innebär ökat behov av vård och skola

Ytterligare nya bostadsområden uppfördes i omgivningarna. Det stora befolkningsantalet i området medförde behov av utbyggnad av vård- och skolinstitutioner. De första uppfördes i direkt anslutning till Rosta bostadsområde; Rostaskolan (1955) och Rostahemmet (1952-53). Rostahemmet skulle komma att byggas ut i omgångar, den sista i slutet av 1960-talet då fyra bostadslängor uppfördes väster om Kv. Stjärnvalvet.

Utveckling i kv Stjärnvalvet

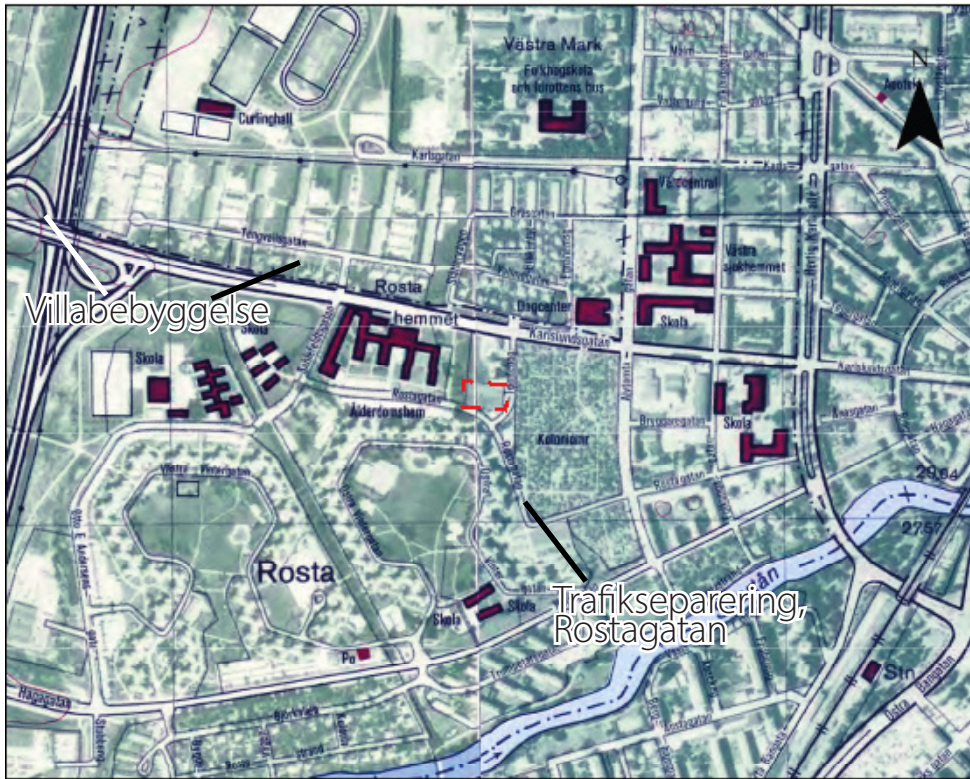
Under samma år som Rostahemmet och Rostaskolan uppfördes även garagebyggnaden vid Tomtebogatan. Rosta bostadsområde hade vid planeringen och uppförandet i skiftet mellan 1940- och 1950-tal inte anpassats till bilismen, det var fortfarande få som ägde bil. Denna ökade under 1950-talet och 1954 tillkom därför ett garage med plats för 130 bilar. Byggnaden är liksom bostadsområdet samt Rostaskolan ritat av arkitektduon Backström och Reinius. För konstruktionsritningarna stod ingenjör Sven Tyrén. År 1979 ändrades delar av byggnaden till lagerlokal.

På 1960-talet hade antalet bilar i området ökat ytterligare och fler åtgärder bedömdes som nödvändiga. Stjärnhusområdet trafikseparerades genom anläggandet av matargatan Rostagatan.

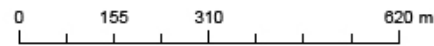
I början av 2000-talet uppfördes en livsmedelsbutik i kv Stjärnvalvet. I skofabriken är idag kontor och i bilgaraget är en bilhandel verksam.

Rosta kring 1960-talets/1970-talets början efter att trafikseparering genomförts av bostadsområdet. Röd ring markerar berörd garagebyggnad.

 Område för föreslagen planändring

Området på 1960-talet som visar trafiksepareringen samt institutionernas framväxt och snabba utbyggnad under 1950- och 1960-talen.

Rosta på 1960-talet efter att trafikseparering genomförts av bostadsområdet.

Karaktär idag

Övergripande karaktärisering av platsen och omgivningen

Stadsdelen Väster är beläget i ett öppet slättlandskap på tidigare åkermark. Siktlinjerna är långa, särskilt i de raka utstrålande gatorna anlagda enligt stadsplanen från år 1888, där Karlslundsgatan är en av dem. Tvärs dessa utstrålande gator ligger det rätvinkliga kvartersmönstret som förökas västerut från Vasatorget (Älvtomtagatan är en av dem).

Karlslundsgatans sträckning genom området har mycket gammal kontinuitet och den mot gatan vettande bebyggelsen av olika karaktär från olika epoker illustrerar detta. AB Joh:s Ols-sons skofabriks byggnad är en av dessa.

Det solfjäderformade planmönstret bryts av vid detaljplaneområdet och blir ett rundare mer oregelbundet sådant genom Rostagatans matarleds svängda sträckning kring Rosta bostadsområde.

1888 års stadsplan sträckte sig fram till Älvtomta kolonistugeområde. Tillsammans med en i övrigt varierad bebyggelse – exempelvis Tengvallsgatans villabebyggelse – visar detta på området läge vid den dåvarande stadens yttre gräns i väster.

Topografi, grönska och bebyggelsemönster

Det platta, blåsiga landskapet har i Rosta varit grundläggande till valet av bebyggelsemönster med sammanbyggda slingor av stjärnhus som skydd kring inre parker. Även Rostahemmets och Rostaskolans institutioner kännetecknas av dessa sammanbyggda huskomplex som bildar halvslutna innegårdar med grönskande tomter.

Ovan: Från Karlslundsgatan är skofabrikens byggnad tydlig och ståtlig i sin annonsering.

Nedan: Rostagatan anlades som matarled kring Rosta på 1960-talet för att separera biltrafiken från områdets inre delar. Kring matarleden har grönskande barriärer med stora solitärträd vuxit upp.

Karaktärisering av närmiljön

Bebyggelse

Skofabriken

AB Joh:s Olssons skofabrik sticker ut i området genom sin äldre industrikaraktär med tegel-fasader i olikbränt tegel samt stora salsfönster i flera våningar. Detaljer i murverket utgörs av en fris av snedställda tegelstenar under takfoten.

Älvtomta Koloniträdgårdar

Stadens växande industrier vid 1900-talets första hälft gav stor inflyttning från landsbygden, vilket föranledde anläggandet av ett koloni-område där arbetare för en mindre kostnad kunde få tillgång till en odlingslott. Älvtomta Koloniträdgårdar hade särskilt stor betydelse för människors matförsörjning under tiden för första och andra världskriget, vilket området med sin grönska, odlingslotter och små stugor berättar om.

Villor 1920-, 30-, 40-tal

Tengvallsgatans villaområde med villor från olika tider angränsar i de norra delarna. Villorna kännetecknas av en låg skala i 1-2 våningar, mestadels träpaneler i olika kulörer samt traditionella sadeltak med olika lutning. Villorna bidrar till områdets varierade bebyggelse och avspeglar tillsammans med kolonistugeområdet planområdets historiska läge i stadens utkant.

Rostahemmet

Rostahemmet har i sin äldsta del mot nordväst

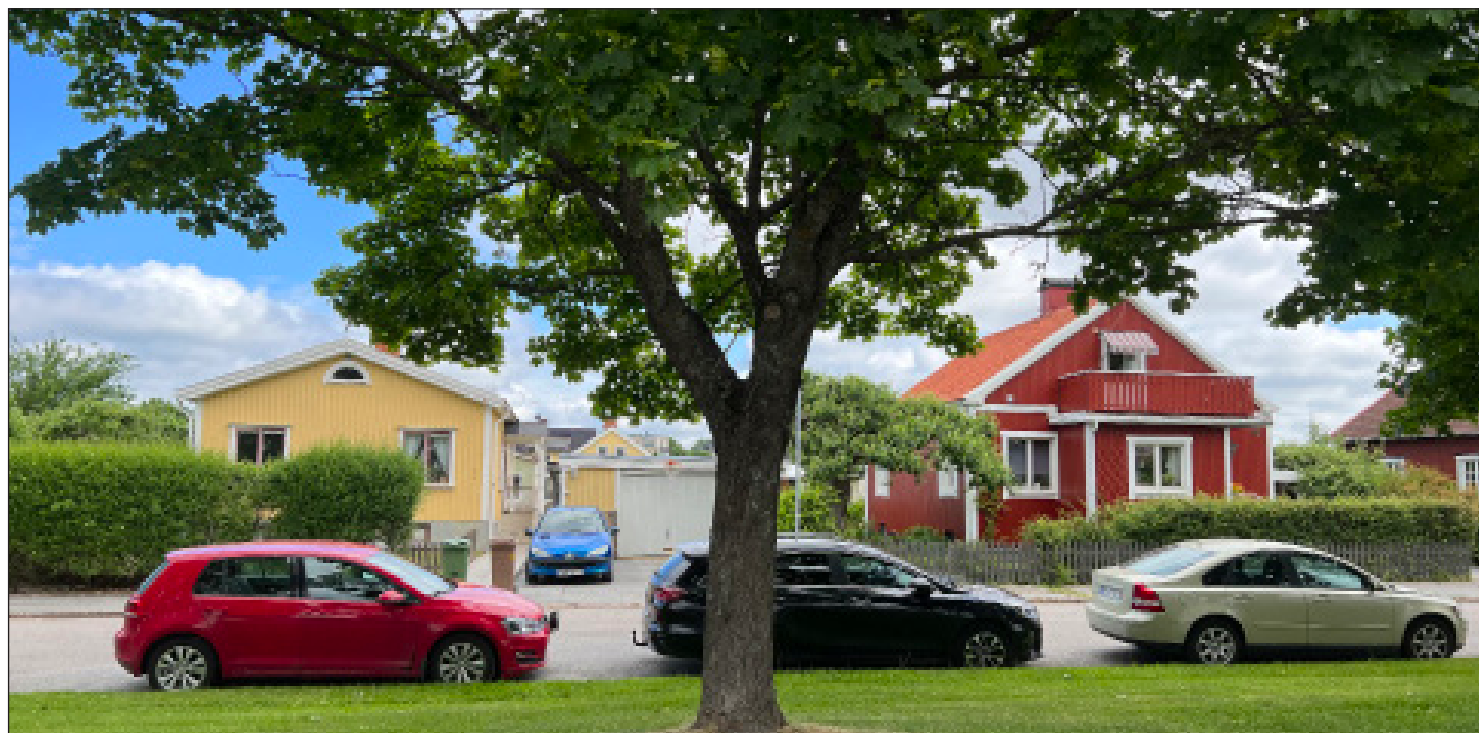
en liksom Rosta stjärnhusområde mustig, röd 50-talskulör och en lekfullhet med ett brant, asymmetriskt sadeltak. Den senare utbyggnaden från 1970-talet har en i området mer säregen utformning med vita fasader och kubiska volymer.

Tekniska och funktionella anläggningar

Rosta bostadsområdes utbyggnad skedde i en skala som tidigare aldrig skett i Örebro. Omgivande tekniska anläggningar visar på detta. Till skillnad mot bostadsområdets samt skol- och vårdinstitutionernas samlade, sammanbyggda karaktär är dessa anläggningar funktionellt motiverade och bastant utförda i tegel och betong. Förutom garagebyggnaden är även panncentralen ett exempel på detta.

Ovan: Skofabrik, uppförd 1912 och tillbyggd 1916, återfinns direkt norr om det aktuella planområdet.
Nedan: Villabebyggelse vid Tengvallsgatan och Vallmogatan

Rostahemmets första etapp mot Sahlefeldtsgatan uppfördes i början av 1950-talet.

Rostahemmet har byggts ut i omgångar på 1950-talet mot Karlslundsgatan. Längan mot Sahlefeldtsgatan syns med sitt asymmetriska takfall till höger i bild. Öppenheten och den låga skalan i bebyggelsen är väsentlig för slättlandskapets karaktär.

Panncentralen i Rosta är likt övriga försörjningsbyggnader placerade i områdets utkant.

Rostaskolan är liksom Rosta stjärnhusområde ritad av arkitektduon Backström och Reinius. Enhetligt lågmäld skala och slätputsen med dess ljusa färgsättning signalerar en lätthet. Öppenheten och den låga skalan i bebyggelsen är väsentlig för slättlandskapets karaktär.

Rosta stjärnhusområde

Gator, gångvägar, grönska

Massbilismens genombrott på 1960-talet gjorde det nödvändigt att genomföra trafikseparering av Rosta. En matargata (Rostagatan) anlades på utsidan av stjärnhusen. Innanför matargatan tillskapades en grön barriär med en lätt slingrande gångväg som löpte runt stjärnhusen.

Rostas inre – entréerna till bostadshusen samt de stora inre parkerna – knyts samman med områdets omgivning av ett antal sammanbindande gångvägar mellan stjärnhusen. Gångvägarna skapar goda gröna samband mellan det inre och det yttre i Rosta. Buskhäckar och blomsterplanteringar förstärker trivselen kring gångvägarna.

Annonsering

Stjärnhusområdet har en karaktäristisk annonsering mot omgivningen, typisk för tidens grannskapsidéer, med uppradade enhetliga

Mot omgivningarna framträder stjärnhusen som en samlad front, men en påtagligt uppbruten sådan genom den sektionella färgsättningen och de framstickande/uppstickande gavelpartierna.

byggnadskroppar och inramande grönska.

Byggnadskropparna bildar en för Rosta kännetecknande front mot omgivningarna. Men det är inte en samlad pompös front, utan en mjuk och uppbruten front präglad av framskjutna/uppstickande gavelsidor och inskjutna sammanbindande mellanpartier.

Exteriör avspeglar interiör

Exteriören avspeglar interiören; en lägenhet ryms i varje utspringande gavelparti. Sammantaget skapas ett för efterkrigstiden tidstypiskt lekfullt, geometriserande formspråk i såväl planformer som materialval och färgsättning. Man sökte genom brantare sadeltak samt puts- och färgvariationer frångå funktionalismens strama regler.

Materialval, färgsättning och detaljer

Den gjutna grå betongsockeln ger ett modernt intryck, tydligt modellerad från brädformen. Samtidigt bidrar sadeltak och spritputs till ett traditionellt uttryck.

Ovan: Stjärnhusen förekommer i såväl enskilda punkthus som sammankopplade i kedjor. Planformer och färgsättning avspeglar interiören där varje utspringande parti motsvarar en lägenhet. 3 lägenheter på varje våningsplan, en i respektive "ben" är samlade kring en central trappspindel.

I bostadshusens inre vinklar är entréerna välkommande med buskplanteringar och träd. Färgsättningen av spritputsen är utförd i tidstypiskt mustiga kulörer av grönt, brunt, gult, grått. Kring fönster och hörn är slätputsade partier som tillsammans med fasadsektionerna ger ett tydligt geometriserande formspråk.

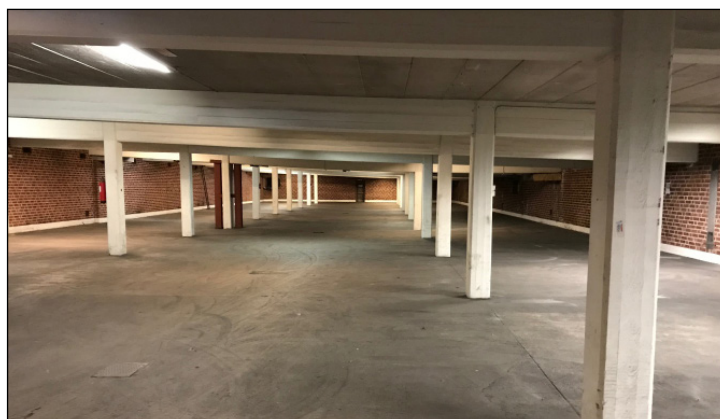
Varje fasadsektion (fasadsida) utgörs av ett spritputsat fält i tidstypiskt mustig gul, grön, ljusgrön, röd eller brun kulör. Vissa fasadsidor har omfattning av ljus slätputs. Även fönster har omfattning av ljus slätputs. Den diskretare slätputsen har en inramande funktion som förstärker den geometriserande prägeln samt gör fönstren till ännu tydligare accentfärger i fasaden.

Färgsättningen följer ett bestämt schema där fönstrets kulör är väl avvägt till fasadens kulör.

Hela området har glasade portar i ek som är nyttillverkade på 1980-talet med originaldörarna som förlaga.

Garagebyggnaden till Rosta

Garagebyggnaden är en enplansbyggnad i massiv röd tegelmur. Vaggöppningar är koncentrerade till kortsidorna, främst mot öster där entréerna finns. Entréerna i fasadens mitt leder till bilgaraget, som tar upp större delen av byggnaden interiört. Dessa portar är högre än merparten av byggnadens vägghöjd vilket medfört en liten förhöjning av fasadlivet som ger ett karaktäristiskt tak i tre fall. Sidorna är lägre och har haft vita entréportar som löpt in till motorcykelgarage, den ena är bevarad i original medan den andra porten är borttagen och igensatt. Entréerna artikuleras av exponerade betongbalkar som avfärgats i vitt.

Värden att beakta och bygga vidare på

Nedan är en sammanställning av kulturmiljöns värdebärande uttryck i landskapet samt i närmiljön. Uttrycken kan samlats beaktas och byggas vidare på för nybyggnation i det aktuella området. Se även avsnitt Antikvarisk diskussion.

Övergripande

- Öppenhet mellan bebyggelsen som gör att slättlandskapet framträder tydligare.
- Karlslundsgatans historiska huvudstråk (utstrålande gata) längs vilken bebyggelsen annonserar sig på olika sätt, bland annat skofabriken med dess tegelfasader i flera våningar och höga salsfönster.
- Karaktären av stadens utkant med blandad bebyggelse, småskalig fastighetsindelning och riklig grönska.
- Rosta stjärnhusområdes sammanbyggda bebyggelsemönster och yttre parkstråk som utgör skydd kring inre parker.
- Sammanbyggda huskomplex med en rikedom av vinklar och hörn i planformerna som bildar halvslutna innegårdar med grönskande tomter.

Närmiljön

Gator, gångvägar och grönska - Rosta

- Förbindelsegångvägar skapar goda samband mellan områdets yttre och inre.
- Grönskande parkbarriär med slingrande gångväg kring området. Rymmer större solitärträd. Parkmark och solitärträd har stor betydelse för områdets karaktär utifrån.
- Entrégårdar/Innegårdar i de mer slutna vinklarna med buskhäckar och blomsterplanteringar.

Bebyggelsen

- Skofabrikens äldre industrikaraktär med tegelfasader i olikbränt rött tegel, stora fönsterpartier i flera våningar och takkupor i takfallet för maximalt ljusinsläpp. Murverksdetaljer, exempelvis en takfris av snedställda tegelstenar.
- Älvtomta koloniträdgårdars gröna oas av odlingslotter och små stugor.
- Villabebyggelsen från olika tider som bidrar till utkantskaraktär och bebyggelsevariation.
- Rostahemmets och Rostaskolans lågskaliga, uppbrutna byggnadskomplex.
- Övriga tekniska anläggningar, exv panncentral, med funktionellt motiverat uttryck i tegel och betong. Placerade i bostadsområdets kanter.

Garagebyggnad till Rosta

- Horisontellt vilande byggnad i tegel med karaktäristiskt flackt, nätt tak.
- Massiv tegelmur murad i munkförband av tegel i större format. Tegelstenarna får ett "levande" uttryck genom olika hårdbrändhet med flera nyanser (rött, rödbrunt och närmast svart kulör förekommer i en och samma sten).
- De förhöjda entréportarna mot öster ger byggnaden en karaktäristisk takfot med skarpkantade former åt detta håll.
- Tidstypisk blandning av material med exponerade vitmålade betongbalkar integrerade i tegelmurarna. Även ett vitmålat portparti bevarat i original.

Stjärnhusen

- Fronter av stjärnhus med uppbrutet uttryck i volym, placering, materialval och färgsättning. Uppbrutenheten är särskilt tydlig i planformens utskjutande och indragna volymer som skapar många vinklar och hörn i byggnadskropparna.
- Trots uppbrutenheten gör det fullt genomförda, återkommande schemat präglade av lekfullhet och geometri att området kan upplevas som en samlad helhet.
- Medvetet fasad- och färgsättningsschema som logiskt men samtidigt lekfullt kan brytas ned i varje "stjärna", fasadsida, putsfält och fönsterparti.
- Exteriören avspeglar insidan där varje lägenhet rymmer i ett "ben".

- Modernt möter traditionellt på samma gång: Den gjutna grå betongsockeln möter spritputsens och sadeltaket.
- Mustiga färgsättningar och olika putstyper som varierar såväl mellan som inom husen, ett uttryck för efterkrigstidens lekfullhet som reaktion på den tidigare rådande funkisens strama materialval och kulörer.
- Slätputsens inramande funktion för spritputsens och fönsterbågarnas accentfärger. Fönstren blir accenter men ändå väl avvägda mot fasadens kulör. Samma utformning valdes i Gröndal i Stockholm och syftade där till att ge en bättre ljusreflektion in i lägenheterna.
- Glasade portar i ek.

Kulturhistorisk värdering - garagebyggnaden

Möjlighet till kunskap och förståelse: Hur väl miljön genom dess fysiska uttryck förmedlar det kulturhistoriska sammanhanget.

Kulturhistorisk helhet: Vad som finns kvar av de fysiska uttrycken och hur väl dessa uttryck förmedlar en kulturhistorisk helhetsmiljö.

Kulturhistorisk relevans: Byggnadens betydelse ur ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv

Kulturhistoriskt sammanhang

- Avspeglar den ökande bilismen under 1950-talet och det nya bostadsområdets behov av bilplatser som inte räknades med i den initiala planeringen.
- Ritad av Sven Backström och Leif Reinius som också är arkitekterna bakom stjärnhusen.

Möjlighet till kunskap och förståelse

- Berättar genom placeringen vid matarleden Rostagatan om stjärnhusområdets trafikseparering. Används inte längre som boendegarage utan det är nyare, mindre garage och parkeringar kring bostadsområdet som uttrycker denna funktion idag.
- Ytterväggarna i hantverksmässigt massiv tegelmur samt entrépartiets karaktäristiska takfall berättar om strävan att skapa en estetiskt tilltalande byggnad trots funktionen, vilket i sin tur berättar om Rosta-projektets stora samhällsatsning.

Möjligheten till kunskap och förståelse bedöms som måttlig.

Kulturhistorisk helhet

- Att byggnaden inte används som bostadsgarage idag gör den historiska funktionen för området otydligare. Omkring 1970-talet uppfördes separata garagelängor i bostadsområdets gröna gördel.
- Materialmässigt finns stora delar kvar av ursprungsbyggnaden. Massiv tegelmur murad i munkförband, tegelstenarnas olika hårdbrändhet i flera varierande nyanser i samma sten är tidstypiskt. Tidstypiskt är även blandningen av material med exponerade vitmålad betongbalkar väl integrerade i tegelmurarna.
- Byggnaden har en säregen exteriör, ett drag som den delar med panncentralen och Rostahemmet, och som har ett miljöskapande värde för området.
- Utbytta garageportar till nya i modern tappning samt en igenmurad port till ett av de två f.d. motorcykelgaragen är några förändringar som gett en lägre grad av kulturhistorisk helhet.

Kulturhistorisk helhet bedöms som måttlig.

Kulturhistorisk relevans

Lokalhistorisk betydelse

- Att Backström och Reinius anlätades även för garagebyggnaden (liksom för Rostaskolan och Rosta bostadsområde) berättar om strävan till ett helhetsperspektiv på det nya området.
- Som Örebros första stora sociala bostadsprojekt är Rosta unikt. Garagebyggnaden är inte avgörande för Rostas lokalhistoriska betydelse. Berättelsen om bilismen och områdets trafikseparering förmedlas bäst av matarleden och den gröna gördeln som omger området.

Regionalt och nationellt

- Förutom Backström och Reinius anlätades ett av tidens ledande namn för framtagande av konstruktionsritningarna i ingenjör Sven Tyrén. De etablerade namnen visar på Rosta-projektets betydelse som symbol för dåtidens stora sociala och bostadspolitiska satsning.
- Fristående större garagebyggnader som inte är P-däck är idag en relativt ovanlig byggnadstyp. Det vanliga i grannskapsenheterna från 1950- och 1960-talen är att varje bostadsenhet har flera små, avlånga, garagebyggnader placerade i anslutning till bostadsenhetens olika entréer. Ett större garage med tak och murade väggar är mer ovanligt.

Kulturhistorisk relevans bedöms som måttlig-hög.

Samlad bedömning

Garagebyggnadens kulturhistoriska värde bedöms sammantaget som måttligt. Det är önskvärt ur ett kulturhistoriskt perspektiv att denna byggnadstyp bevaras då äldre garagebyggnader (som inte är P-däck eller underjordiska garage) numera är ovanliga. Dessutom har byggnaden ett lokalhistoriskt värde genom upphovsarkitekterna vilka har ritat såväl bostadsområdet som skolan i området.

Samtidigt är inte berättelsen om Rosta beroende av garagebyggnadens bevarande. Det finns fortfarande flera anläggningar i området som berättar om Rosta i form av Rostahemmet, Rostaskolan, panncentralen m.m. Om tidens trafikplanering berättar matarleden Rostagatans sträckning kring stjärnhusområdet.

Byggnaden bedöms mot bakgrund av ovan inte särskilt väl belysa sin företeelse och det finns fler motsvarigheter i området även om dessa inte utgörs av samma byggnadstyp. Byggnaden bedöms inte uppfylla kraven för särskilt värdefull byggnad enligt BBR (2011:6, avsnitt 1:2213).

Beskrivning av nybyggnadsförslag

Förslaget utgörs av totalt tre huskroppar i fyra våningar samt källarvåning med bl.a. bilgarage, där en långsträckt huvudvolym kopplas samman med två mindre flygelbyggnader genom balkonger. Flygelbyggnaderna är vinkelrätt placerade mot huvudvolymen vilket ger en kantig u-formad planform och skapar en tydlig gårdsmiljö som är kringbyggd åt tre håll men öppen mot söder.

Fasaderna är enhetligt klädda i rött tegel och rytmiskt uppbrutna av framskjutna partier med skarpa gavelmotiv. Mönstermurning i sockelvåning samt kring fönster och balkonger. Sadeltaken är belagd med rödmålad plåt och byggnaden vilar på en relativt hög betongsockel, som också utgör del av garageöverbyggnad. Detta resulterar i en något upphöjd gårdsyta.

Relation till tomten

Byggnadens vinkelräta planform står i motsats till tomtens oregelbundna form som följer Rostagatans och Tomtebogatans svängda former.

Relation till stjärnhusen

Byggnadens planform, sadeltaken, de många fasadhörnen, den halvslutna gården och de framskjutna fasadpartierna med gavelmotiv skapar ett tydligt samtal med stjärnhusen och dess geometriserande uttryck, samtidigt som det röda teglet gör det tydligt att byggnaden är ett modernt tillägg i området.

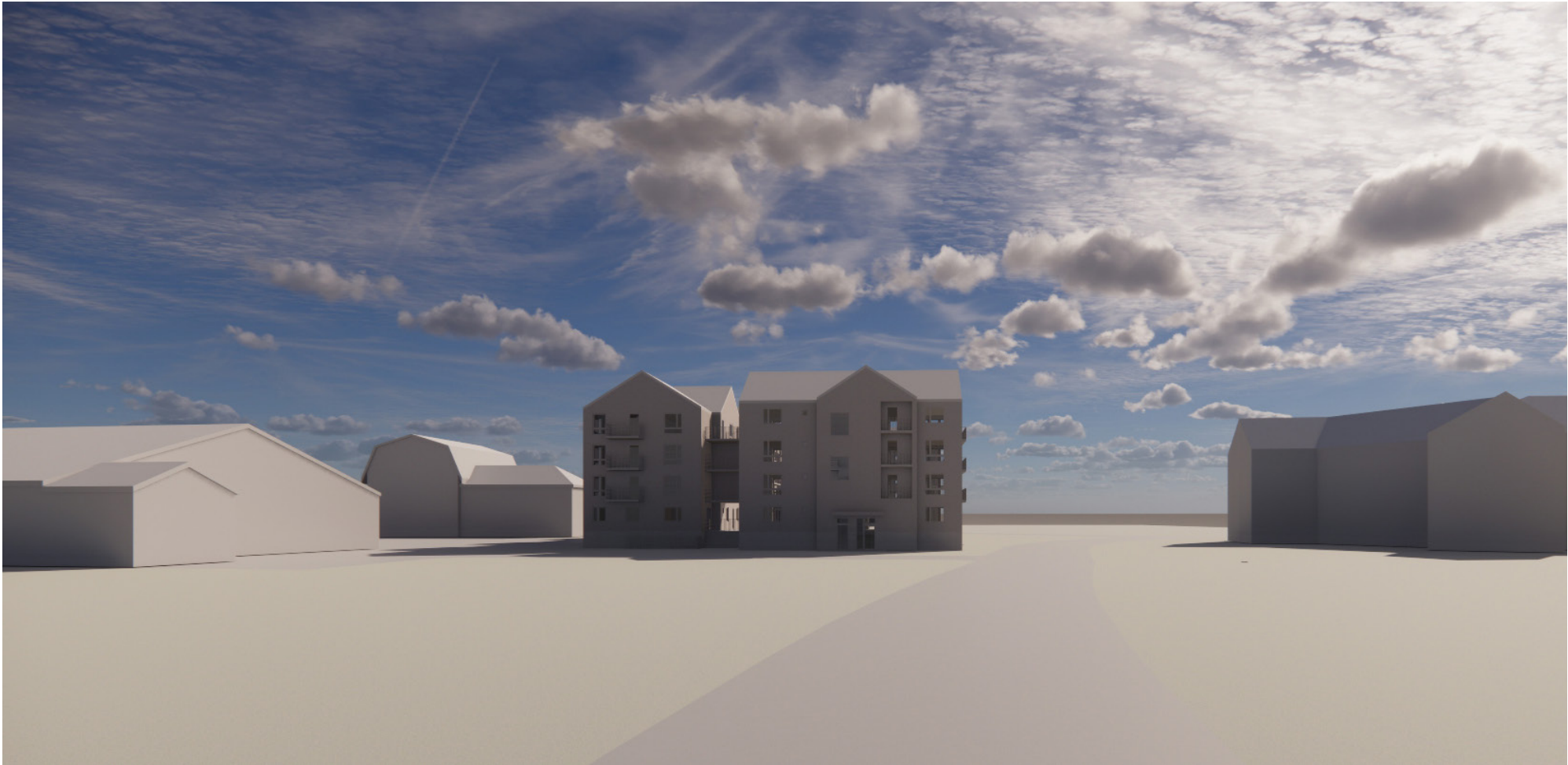

Relation till skofabriken

Byggnaden anknyter med bland annat sitt röda tegel, mönstermurning, regelbunden fönsterplacering till skofabrikens fasaduttryck.

Relation till Rostahemmet

Den u-formade planformen med halvt kringbyggd gård åt söder anknyter planmässigt väl till intilliggande Rostahemmet.

Konsekvensbedömning

Konsekvensbedömning genom synbilder

Bedömningen av konsekvenser för kulturmiljön utgår från en stegvis bedömning: Värdebärande karaktärsdrag - Påverkan - Effekter - Konsekvenser. För att få en heltäckande konsekvensbedömning där alla miljöns värden finns representerade utgår bedömningen ifrån tre visualiseringar, sett från söder, norr samt nordost mot planområdet.

Värdebärande karaktärsdrag

Avser de fysiska uttryck i vybilden som ger möjlighet att berätta om kulturmiljöns olika skeenden och sammanhang. Hämtas från de värden som idenfierats tidigare i denna utredning.

Påverkan

Påverkan är den planerade förändringen.

Effekter

Effekter är en bedömning av vad påverkan innebär för kulturvärdena. Exempel på effekter är förstärkning, förvanskning, försvinnande, fragmentisering, utarmning, osynliggörande av värdet o.s.v.

Effekter värderas i små, måttliga, stora.

Konsekvenser

Effekter läggs samman till konsekvenser. Konsekvensen är en samlad motivering vad som händer med möjligheterna att förstå kulturmiljöns olika skeenden och sammanhang.

1 - från söder

Värdebärande karaktärsdrag

Landskapet (Berör riksintresset)

- Rosta bostadsområdes sammanbyggda bebyggelsemönster som utgör skydd kring inre parker. Det yttre parkstråket med slingrande gångväg och större solitärträd. Bebyggelsens enhetliga skala i 3 våningar med senare inredd vind.

Stjärnhusen (Berör riksintresset)

- Fronter av stjärnhus med uppbrutet uttryck i volym, placering, materialval och färgsättning - särskilt tydligt i vinklar och hörn. Återkommande schema präglat av geometri som gör att området kan upplevas som en samlad helhet.

- Medvetet fasad- och färgsättningsschema som logiskt kan brytas ned i varje "stjärna", fasadsida, putsfält och fönsterparti.

- Exteriören avspeglar interiören.

- Modernt möter traditionellt på samma gång och ger en tidstypiskt lekfull 1950-talskaraktär.

- Mustiga färgsättningar och olika putstyper som varierar såväl mellan som inom husen, ett uttryck för efterkrigstidens lekfullhet.

- Den ljusa slätputsen som inramar fasader. Gör att fönstrens roll som accent förstärks. Fönstrens kulör är ändå väl avvägd mot fasadens kulör. Den ljusa slätputsen som har syftat till att ge en bättre ljusreflektion in i lägenheterna.

Övrig bebyggelse (Berör inte riksintresset)

- Skofabrikens äldre industrikaraktär med tegelfasader i olika kulörer, putsade horisontella fält samt takkupor i takfallet.

- Garagebyggnadens horisontellt vilande byggnad med massiv tegelmur i olika hårdbrända nyanser (röda närmast svarta nyanser förekommer inom samma sten).

Synbild 1.

Påverkan

- Rivning av nuvarande garagebyggnad
- Nytt 4-våningshus med u-formad planform, sadeltak och framträdande gavelpartier. Fasader av rött tegel. Vinklar, hörn och framskjutna partier ger ett geometriserande drag.

Effekter

Landskapet (Berör riksintresset)

- Befintlig grönska av solitärträd påverkas inte av den planerade förändringen, även om ny vegetation inom tomten planeras tillkomma. Föreslagen byggnad har liknande höjd som stjärnhusen och placeras på norra sidan av tomten. Stjärnhusens omgivande barriär av lövträd, samt den rumsliga barriär som Rostagatan utgör, gör att effekter för kulturvärdena i landskapet bedöms bli små.

Stjärnhusen (Berör riksintresset)

- Föreslagen byggnad för ett tydligt samtal med stjärnhusen genom de uppbrutna, geometriserande fasaderna och framskjutande gavelpartierna. Genom valet av tegelfasader istället för puts skapas en tydligare skillnad mot stjärnhusen och läsbarheten i fråga om ett samtida tillägg förtydligas (riksintresset Rostas avgränsning blir därmed fortsatt tydligt). Föreslagen bebyggelse bedöms både harmoniera med

stjärnhusområdet samtidigt som det röda teglet ger ett uttryck av kvalitet/materialitet och tidlöshet.

Övrig bebyggelse (Berör inte riksintresset)

- Skofabrikens synlighet från detta håll påverkas i viss utsträckning, men är delvis redan täckt av garagebyggnaden idag. Rivning av garagebyggnaden innebär en viss negativ effekt för förståelsen av massbilismens genombrott i bostadsområdet. Men Rostagatans matargata finns kvar som den tydligaste markören för denna företeelse.

Konsekvenser

- Konsekvenser för riksintresset bedöms som små. Föreslagen bebyggelse harmonierar med befintliga stjärnhus samtidigt som de ges en egen arkitektonisk karaktär, som ger större möjlighet att förstå det som ett nutida tillägg (ej en del av riksintresset), samt harmonierar väl med den intelligande skofabriken.
- Konsekvenser för kulturmiljön i övrigt bedöms som måttliga negativa. Detta mot bakgrund av rivningen av garagebyggnaden som besitter måttliga kulturhistoriska värden.

Visualisering av föreslagen byggnad, synbild 1.

2 - från norr

Värdebärande karaktärsdrag

Landskapet (Berör riksintresset)

- Karlslundsgatans historiska huvudstråk (utstrålande gata) längs vilken bebyggelsen annonserar sig på olika sätt, skofabriken med dess tegelfasader som dominerar stadsbilden. I bakgrunden skymtar Rosta bostadsområde med dess sammanbyggda bebyggelsemönster och yttre parkstråk som utgör skydd kring de inre parkerna.

Stjärnhusen (Berör riksintresset)

- Fronter av stjärnhus med uppbrutet uttryck i volym, placering, materialval och färgsättning
- särskilt tydligt i vinklar och hörn.

- Trots uppbrutenheten gör det fullt genomförda, återkommande schemat präglad av lekfullhet och geometri att området kan upplevas som en samlad helhet.

- Mustiga färgsättningar och olika putstyper som varierar såväl mellan som inom husen, ett uttryck för lekfullheten i efterkrigstidens arkitektur.

- Den ljusa slätputsen som inramar fasader och fönsterbågar och gör att dessa framträder tydligare. Samt även har syftat till att ge en bättre ljusreflektion in i lägenheterna.

Övrig bebyggelse (Berör inte riksintresset)

- Skofabrikens äldre industrikaraktär med fasader i olika tegelkulörer, putsade horisontella fält samt takkupor i takfallet.

- Garagebyggnadens horisontellt vilande byggnad med massiv tegelmur i olika

hårdbrända nyanser (röda närmast svarta nyanser förekommer inom samma sten).

Påverkan

- Rivning av nuvarande garagebyggnad
- Nytt 4-våningshus med u-formad planform, sadeltak och framträdande gavelpartier. Fasader av rött tegel. Vinklar, hörn och framskjutna partier ger ett geometriserande drag.

Effekter

Landskapet (Berör riksintresset)

- Befintlig grönska kring stjärnhusområdet påverkas inte av den planerade förändringen. Skofabriken dominerar fortfarande stadsbilden vilken inte påverkas nämnvärt. Stjärnhusen är på ganska långt avstånd och synligheten från Tomtebogatan påverkas i tämligen stor utsträckning. Avståndet samt stjärnhusens omgivande barriär av lövträd gör dock att effekter för kulturvärdena i landskapet bedöms bli små.

Stjärnhusen (Berör riksintresset)

- Föreslagen byggnad för ett tydligt samtal med stjärnhusen genom de uppbrutna, geometriserande fasaderna och framskjutande gavelpartierna. Genom valet av tegelfasader istället för puts skapas en skillnad mot stjärnhusen och ett tydligt samtida tillägg. Detta är positivt då ett ännu mer "50-talsliknande" utseende hade kunnat innebära ett otydliggörande av riksintresset Rosta (se även Fortsatt arbete nedan). Föreslagen bebyggelse bedöms både harmoniera med stjärnhusområdet och kulturmiljön som helhet samtidigt som

Synbild 2.

det röda teglet ger ett uttryck av kvalitet/
materialitet och tidlöshet.

Övrig bebyggelse (Berör inte riksintresset)

- Föreslagen byggnad ansluter väl till skofabriken genom sin tegelfasad, kulör och gavelmotiv mot Tomtebogatan. Höjdmässigt är den nya byggnaden inte dominerande utan likvärdig. Från att skofabriken tidigare stått som en solitär bland lägre verksamhetsbyggnader ges byggnaden nu ett nytt, mer stadsmässigt sammanhang. Helhetsmiljön med röda tegelbyggnader förstärks betydligt vilket genererar en god helhetsverkan.

Rivning av garagebyggnaden innebär en viss negativ effekt för förståelsen av massbilismens genombrott i bostadsområdet. Men Rostagatans matargata finns kvar som den tydligaste markören för denna företeelse.

Konsekvenser

- Konsekvenser för riksintresset bedöms som små. Föreslagen bebyggelse harmonierar med befintliga stjärnhus samtidigt som de ges en egen arkitektonisk karaktär, som ger större möjlighet att förstå det som ett nutida tillägg (ej en del av riksintresset), samt harmonierar väl med skofabriken.

- Konsekvenser för kulturmiljön i övrigt bedöms som måttliga negativa mot bakgrund av rivningen av garagebyggnaden som besitter måttliga kulturhistoriska värden.

Visualisering av föreslagen byggnad, synbild 2.

3 - från nordost

Värdebärande karaktärsdrag

Landskapet (Berör inte riksintresset)

- Karlslundsgatans historiska huvudstråk (utstrålande gata) längs vilken bebyggelsen annonserar sig på olika sätt, skofabriken med dess tegelfasader samt Älvtomta koloniträdgårdars grönska. Rosta bostadsområde och yttre parkstråk, som berör riksintresset, uppfattas inte vara del av landskapet.

Övrig bebyggelse (Berör inte riksintresset)

- Skofabrikens äldre industrikaraktär med fasader i olika tegelkulörer, putsade horisontella fält samt takkupor i takfallet.

- Älvtomta koloniträdgårdars gröna oas av odlingslotter och små stugor.

Påverkan

- Nytt 4-våningshus med u-formad planform, sadeltak och framträdande gavelpartier. Fasader av rött tegel. Vinklar, hörn och framskjutna partier ger ett geometriserande drag.

Effekter

Landskapet (Berör inte riksintresset)

- Upplevelsen av Älvtomta koloniträdgårdar bedöms bli oförändrad. Stadsbilden påverkas enbart i liten utsträckning då skofabriken ges ett nytt, mer stadsmässigt sammanhang. Att ny byggnad i höjd upplevs förhålla sig till skofabriken gör att effekter för kulturvärdena i landskapet bedöms bli små.

Övrig bebyggelse (Berör inte riksintresset)

- Föreslagen byggnad ansluter väl till skofabriken genom sin tegelfasad, kulör och gavelmotiv mot Tomtebogatan. Planformen ansluter med sina skarpa hörn även till skofabrikens vinkelbyggnad. Höjdmässigt är den nya byggnaden inte dominerande utan upplevs likvärdig. Från att skofabriken tidigare stått som en solitär bland lägre verksamhetsbyggnader ges byggnaden nu ett nytt, mer stadsmässigt sammanhang. Helhetsmiljön med röda tegelbyggnader förstärks betydligt vilket genererar en god helhetsverkan.

- Bebyggelsen och grönskan i Älvtomta koloniträdgårdar är sedan långt tillbaka underordnad kringliggande bebyggelse, vilket faller sig naturligt till följd av den generella småskaligheten i svenska koloniträdgårdar. Förslaget bedöms därav inte ha någon påverkan dess värde.

Konsekvenser

- Inga konsekvenser bedöms finnas för riksintresset. Föreslagen bebyggelse harmonierar väl med skofabriken och dess skala, varvid konsekvenser för kulturmiljön i sen helhet bedöms som små.

Synbild 3.

Visualisering av föreslagen byggnad, synbild 3.

Samlad bedömning

Riksintresset

Den samlade bedömningen av nuvarande förslag är att små negativa konsekvenser uppstår för riksintresset.

Frågan om påtaglig skada avgörs av Länsstyrelsen.

Övriga kulturmiljövärden

Rivningen av garagebyggnaden innebär att en byggnad med måttliga kulturhistoriska värden rivs.

Negativa konsekvenser bedöms som måttliga av nuvarande förslag.

Samtidigt är, som konsekvensbedömningen visat, nuvarande förslag väl anpassat till kulturmiljövärdena som helhet i området. Detta bedöms innebära att kulturmiljön har en stor tålighet för den planerade förändringen.

Den lokala stadsbilden (baserat på bedömda vyer) påverkas enbart i liten utsträckning då ny byggnad förhåller sig i höjd till skofabriken och stjärnhusen, men samtidigt tillkommer en större byggnadsvolym än vad som finns på platsen idag (garagebyggnaden).

Ur ett större perspektiv bedöms förslaget inte ha någon påverkan på stadsbilden, till följd av det flacka landskapet som inte genererar några överblickande höjdparter samt att kringliggande bebyggelse och grönska skymmer siktlinjer.

Antikvarisk diskussion

Läsanvisning

Nedan är en redogörelse av den antikvariska diskussionen som med fördel kan följa med i kommande gestaltningsarbete, och som delvis tidigare har förts av antikvarie med arkitekt och beställare under uppdragstiden.

Material och färgsättning

Viktigt att förhålla sig till arkitekturens materialitet med den grovkorniga spritputsen, den inramande ljusa slätputsen samt den påtagligt brädformade betongsockeln. Viktigt att förhålla sig till bebyggelsens färgsättning i mustiga kulörer i geometriserande fält (gult, grönt, grått).

Diskussion

Tegelfasaderna kan, om tegelstenarna är slagna, få en livlighet/materialitet som förhåller sig till stjärnhusen och skofabriken höga kvalitet i material. Jämför här med teglet hos livsmedelsbutiken i samma kvarter som har en mer homogen röd kulör utan skiftningar och med slät yta.

Då föreslagen byggnad medför relativt stora betongytor, både vid byggnadens sockel och mur vid den förhöjda gården, kan dessa ytor med fördel ges ett brädformat utförande.

Dels för att ge liv och karaktär åt de annars strama ytorna, dels för att starkare anknyta till stjärnhusens brädformade betongsockel.

Att fönster ges röd kulör likt tegelfasaderna, och inte en kontrasterande kulör likt skofabriken och stjärnhusen, är ett gestaltningsmässigt bra sätt för att tydliggöra att byggnaden är ett modernt tillägg i området. Likaså att sadeltaken görs röda, men beläggs med plåt istället för tegel.

Återbruk

Om garagebyggnaden rivs vore det intressant att utreda vidare om och hur befintligt tegel kan återanvändas i den nya byggnaden och/eller i landskapsarkitekturen. Därigenom kommer det massiva teglet till användning, vilket är fördelaktigt i ett miljöperspektiv, samtidigt så skapas en historisk förankring till den rivna byggnaden i den framtida kulturmiljön. Exempel på användningsområden är som omfattningar kring portaler/fönsterpartier.

Teglet skulle kanske även kunna användas som material i murar, trappor, markbeläggning eller andra delar av utomhusmiljön.